

“พละ ๕”

เทศน์ที่ สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม อ.พล จ.ขอนแก่น

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๒ (เย็น)

คำว่าพลังของจิต วันนี้จะพูดให้ฟังคำว่าพลังจิต คำว่าพลังก็คือพลัง พลังก็คือพลัง พลังของจิตนั้นมีอยู่ ๕ อย่างเขาเรียกพลัง ๕ ศรัทธา คือความเชื่อที่ถูกต้อง วิริยะ คือความเพียรที่ถูกต้อง สติ คือความระลึกที่ถูกต้อง สมาธิ คือความตั้งมั่นที่ถูกต้อง ปัญญา คือความเห็นที่ถูกต้อง ความรู้ที่ถูกต้อง อันนี้เป็นพลังของจิตเขาเรียกพลัง ๕ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นพลังของจิต จิตดวงไหนจะมีพลังมากหรือไม่มีพลังมาก ขึ้นกับ ๕ ข้อนี้ ที่นี้ในปริยัติเขาพูดอีก ศรัทธาต้องคู่กับปัญญา วิริยะต้องคู่กับสมาธิ สติ นี้ต้องทำให้มาก เขาพูดไว้อย่างนั้น แต่อาตมาจะพูดให้ฟัง คำว่าศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ตัวปัญญาไปอยู่ท้ายเพื่อน ศรัทธาต้องคู่กับปัญญา ปัญญานั้นละเป็นตัวนำเป็นตัวควบคุมงานทั้งหมด คำว่าปัญญานี้เป็นสัมมาทิฐิแล้ว ตัวสัมมาทิฐินั้นละเป็นตัวควบคุมงานทั้งหมด เพราะมรรคมีองค์ ๘ สัมมาทิฐิจึงต้องออกหน้า เหมือนเวลาสู้รบกันในสงคราม เคยเห็นไหมหนังจีนบ้าง สมัยก่อนผู้นำหรือกษัตริย์ต้องออกหน้าอยู่บนช้าง ฉันทันนั้น สัมมาทิฐิจึงต้องออกหน้า นี้มรรคองค์ ๘ มรรคคือทาง เดินทางปฏิบัติให้พ้นจากกองทุกข์ เพราะนั้นสัมมาทิฐิจึงต้องออกหน้าคือปัญญานั้นเอง สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบก็คือความคิดที่ถูกต้อง ก็คือปัญญานั้นเอง เหตุนั้นพลัง ๕ พลังของจิตนั้น ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา ปัญญาลงท้าย ตัวปัญญานั้นละเป็นตัวควบคุมงานทั้งหมด นี้จะพูดให้ฟัง ศรัทธาคู่กับปัญญา วิริยะคู่กับสมาธิ สติเขาบอกทำให้มาก อันนั้นหมายถึงสัมมาสติ ถ้ามีจิตสติทำให้มากก็หลงทาง ต้องเป็นสัมมาสติ อาตมาจึงบอกว่าศรัทธาที่ถูกต้อง ความเพียรที่ถูกต้อง สติคือความระลึกที่ถูกต้องคือสัมมาสตินั้นเอง สมาธิที่ถูกต้องคือสัมมาสมาธินั้นเอง ปัญญาไม่ต้องพูดถึง คำว่าปัญญามันถูกต้องในตัวของเขาอยู่แล้ว ปัญญาจะตรงกันข้ามกับโมหะอวิชชานั้นเอง เหตุนั้นสติจะถูกต้องเป็นสัมมาสติ จะต้องคู่กับตัวปัญญาคือสัมปชัญญะ ธรรมในหมวด ๒ ธรรมที่มีอุปการะมากคือ สติ สัมปชัญญะ เหตุนั้นสติจะต้องคู่กับปัญญาอีกเห็นยัง นี้ตัวสัมปชัญญะนั้นเอง เพราะนั้นความเห็นที่ถูกต้องเป็นปัญญา ความรู้ที่ถูกต้องเป็นปัญญา นั้นศรัทธาเราจะศรัทธาสักสิ่งใดต้องคู่กับปัญญา ปัญญาจะต้องวินิจฉัยหาเหตุหาผล

ในเรื่องนั้น หาเหตุผลในเรื่องนั้น เมื่อเข้าใจเหตุผลในจุดนั้นแล้ว เห็นแจ้งในใจตัวเองแล้วจึงเชื่อ ที่นี้ย้อนกลับมุกกลับ เราจะไม่เชื่อเพราะเหตุผลอะไร เห็นใหม่จะต้องเชื่อศรัทธาที่ต้องเชื่อเพราะเหตุผลอะไรจึงต้องเชื่อ ถ้าศรัทธาในพระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือศรัทธาในพระปัญญาธิคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้า ศรัทธาในสังฆธรรมคือธรรมะนั้นเอง นี้ศรัทธาในพระอริยสงฆ์ผู้ทรงพระสัทธรรมนั่นเอง ก็รวมความเข้ามาทั้งหมดก็คือศรัทธาต่อความจริงคือสังฆธรรมนั่นเอง นั้นเราจะต้องถามก่อนว่าทำไมไม่ศรัทธา ถ้าไม่ศรัทธาทำไมถึงไม่ศรัทธา ถ้าศรัทธาทำไมต้องศรัทธา เข้าใจยัง แค่ ๒ คำนี้เคยคิดเคยพิจารณาไหม อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญนะ เขาจึงเอาศรัทธาขึ้นมา ครูบาอาจารย์บางท่านได้เคยพูดว่า สติ สมาธิ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ปัญญาเห็นแจ้งแล้วจึงมีศรัทธามีความเพียร คำว่าศรัทธาเป็นสิ่งที่ต้องวินิจฉัยต้องพิจารณา ทำไมต้องศรัทธา ในปริยัติท่านจึงจัดไว้ว่าศรัทธาต้องคู่กับปัญญา ทำไมถึงศรัทธาต้องถามประโยคนี้ก่อน ถ้าไม่ศรัทธาทำไมถึงไม่ศรัทธา ก็ต้องถามประโยคนี้ก่อนเหมือนกัน นั่นล่ะคือตัวปัญญาจะต้องวินิจฉัย ต้องออกมาทำงานทำหน้าที่ของเขา เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องไม่สำคัญ เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ทำไมถึงสำคัญมาก เพราะประโยคที่พูดตรงนี้แทงไปสู่พระนิพพานทันที ทำไมถึงแทงไปสู่พระนิพพานรู้ใหม่ เพราะฉะนั้นเหตุนี้ต้องพิจารณา ทำไมถึงต้องศรัทธา ทำไมถึงศรัทธา ทำไมถึงไม่ศรัทธา นี่คือปัญญาใช่ไหม หาเหตุผลตรงนั้นล่ะคือตัวปัญญา จึงตรงกับที่ครูบาอาจารย์ท่านปริยัติเขาเขียนไว้ ศรัทธาคู่กับปัญญา เข้าใจยัง ทำไมถึงศรัทธา แล้วทำไมถึงไม่ศรัทธา นี่เป็นเรื่องที่อาตมาได้ยินคนพูดมาหลายคน แม้แต่พระแม่แต่ชี ฉันทไม่ศรัทธาท่านหรอก วันนี้จึงมาถามว่าทำไมถึงไม่ศรัทธาไม่ศรัทธาเพราะอะไร เพราะคนนั้นบอกว่าท่านไม่น่าศรัทธา อันนี้เป็นเหตุผลใหม่ นี้ต้องพินิจพิจารณา ที่นี้อีกพระพุทธเจ้าตรัสไว้ในกาลามสูตร อย่าฟังเชื่อ ความเชื่อคือความศรัทธานั้นเอง มี ๑๐ ประการ ไม่ให้เชื่อ ๑๐ ประการ หลักกาลามสูตรเป็นหลักที่จะตัดสินใจความเชื่อความเห็น เป็นหลักที่สำคัญมากท่านพุทธทาสจึงแนะนำไว้ ให้ใช้หลักกาลามสูตรออกมาวินิจฉัยธรรม ให้ร้อนแก่ธรรมออกมาเพื่อให้ประชาชน ให้ทั้งตนเองและผู้อื่น นี้หลักกาลามสูตร อย่าฟังเชื่อเพราะเป็นเรื่องที่สืบทอดกันมา อย่าฟังเชื่อเพราะคาดคะเนว่าน่าเชื่อถือ อย่าฟังเชื่อเพราะเข้าได้กับความเห็นของตัวเอง เห็นใหม่ท่านไม่ให้เข้าข้างตัวเองด้วยนะ อย่าฟังเชื่อเพราะผู้พูดน่าเชื่อถือ อย่าฟังเชื่อเพราะผู้พูดเป็นครูอาจารย์ของเรา นี่ท่านไม่ให้เชื่อเพราะสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด ให้เชื่อด้วยสติปัญญา

วินิจฉัยเหตุกับผล เมื่อเช้าหรือเมื่อวานนี้จึงพูดให้ฟัง การวินิจฉัยเรื่องพระซีให้ฟัง นี้ก็คือหลักการวินิจฉัยศรัทธาความเชื่อหรือไม่เชื่อ อันนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยนะ ที่อาตมาพูดวันนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย ศรัทธาตัวนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เพราะมันแทงถึงพระนิพพาน นี่ศรัทธาทำไมถึงศรัทธา ทำไมถึงไม่ศรัทธา ต้องวินิจฉัยให้ชัดเจน ๒ ประโยคนี่ ถ้าไม่ศรัทธาทำไมถึงไม่ศรัทธา ถ้าศรัทธาทำไมถึงศรัทธา นี่วินิจฉัย ถ้าได้ตัวนี้แล้ว พระพุทธเจ้าตรัสไว้ ศิลที่อบรมดีแล้วยังสมาธิให้เกิด คือสัมมาสมาธินะ สมาธิที่อบรมดีแล้วยังปัญญาให้เกิด พระสุลิกะตาทำให้มากเจริญให้มากนั่นเอง ปัญญาที่อบรมดีแล้วยังวิมุตติหลุดพ้น นี่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ แล้วพระองค์ยังตรัสไว้ว่า จะบริสุทธิ์ได้ด้วยปัญญา นี่เพราะฉะนั้นไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยนะ ทำไมต้องศรัทธา ทำไมถึงไม่ศรัทธา ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยนะ ประโยคนี่ไม่ได้ขึ้นม่าง่ายๆ วันนี้มันขึ้นมาแล้วจึงมาพูดให้ฟัง ฟังให้คิดนะ ทำไมถึงต้องศรัทธา ทำไมถึงไม่ศรัทธา ไม่ศรัทธาเพราะคนนั้นคนนี้บอกเราว่ามันไม่น่าศรัทธาหรือ หรือไม่ศรัทธาเพราะเราเห็นพฤติกรรมภายนอกเป็นอย่างนั้นไม่น่าศรัทธาหรือ ไม่ศรัทธาเพราะนิสัยใจคอเราขาดความศรัทธาขาดความเคารพต่อคนต่างๆหรือ หรือไม่ศรัทธาเพราะเราคิดนิสัยติดนเสมอท่านหรือเหยียบท่าน นี่ต้องพิจารณาพิจารณา หรือไม่ศรัทธาเพราะเหตุผลอะไร ที่นี้ศรัทธาเพราะเหตุผลอะไร ต้องวินิจฉัยตัวนี้เป็นจุดแรกนะ แต่เป็นจุดที่สำคัญมากเพราะอะไร เพราะแทงถึงพระนิพพาน ทำไมถึงว่าแทงพระนิพพานมีเหตุผลอยู่จะพูดให้ฟัง ถ้าคนดูตัวเองแล้วจะรู้ทันที ถ้าพูดประโยคนี้นะ คำถามนี้ถ้าพูดออกไปแล้ว ถ้าผู้ใดดูตัวเองวินิจฉัยตัวเองอยู่เรื่อยๆจะรู้ทันทีเลย จะรู้คุณค่าของประโยคนี้อะไร สองประโยคนี่ นี่ละข้อที่ ๑ ข้อที่ ๒ วิธีระคือความเพียรต้องคู่กับสมาธิ สมาธิตัวนี้เป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิจะเกิดได้ต้องอาศัยตัวปัญญาจะบอกให้ อาศัยตัวสติที่เป็นสัมมาสติ เพราะฉะนั้นในมรรคองค์๘ ท่านตรัสไว้ว่า สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สามตัวนี้ย่นลงสู่ตัวสมาธิ เพราะฉะนั้นความเพียรก็ย่นลงสู่ตัวสมาธิ เพราะฉะนั้นวิธีระต้องคู่กับตัวสมาธิ ต้องคู่กับตัวสัมมาสติ สัมมาสติก็บอกไว้อยู่แล้วจะเกิดได้ต้องอาศัยสัมมาทวิปฏิคือตัวปัญญา ที่พูดให้ฟังในมหาสติปัฏฐานสูตร จะเป็นสติในมหาสติปัฏฐานสูตรได้ต้องอาศัยปัญญากำกับตัวสติ นั่น สมาธิก็คืออะไร ไม่ใช่ความสงบไปสงบสบายเฉยๆนะ ไม่ใช่ซะ อันนั้นเขาเรียกปัสสัทธิคือความสงบ สมาธิตัวนี้พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า สติสัมปชัญญะที่ถึงพร้อมเป็นเหตุให้เกิดหิริโอตตปปะ ความละเอียดแก่ใจความเกรงกลัวต่อผลแห่งกรรม

หิริโอตตปปะที่สมบูรณ์ที่ถึงพร้อมเป็นเหตุให้เกิดอินทรีย์สังวร การสำรวจตาหูจมูกลิ้น
กายใจ ใจตัวคิดนึก สติสัมปชัญญะต้องทำหน้าที่วินิจฉัยเขาตลอดเวลา นี่จึงเกิดอินทรีย์
สังวร เมื่อสติสัมปชัญญะสมบูรณ์เมื่อเกิดการระลึกเกิดความรู้ความเห็น เห็นคุณเห็น
โทษในสิ่งทั้งหลาย เมื่อเห็นคุณเห็นโทษแล้วจึงสำรวจตาหูจมูกลิ้นกายใจ เพื่อระวัง
โทษที่จะเกิด เพราะจะเจริญกุศลให้เกิด เขาจึงเรียกจึงเกิดอินทรีย์สังวร คือ
หิริโอตตปปะนั่นคือเห็นคุณเห็นโทษแล้ว เมื่ออินทรีย์สังวรเกิดถึงพร้อมเป็นเหตุให้เกิด
ตัวคิด คิดตัวนี้คือความปกติเป็นอริยกันตคิด ไม่ใช่สติบัญญัติ คิด๕ คิด๘ คิด๑๐ คิด
๒๒๗ คิดความปกตินี้เป็นความปกติของใจ ความปกติตัวนี้คือตัวนี้เป็นเหตุให้เกิดตัว
สมาธิ สมาธิตัวนี้เป็นสัมมาสมาธิ เพราะเมื่อจิตมีความปกติย่อมมีความตั้งมั่น ความตั้ง
มั่นแห่งจิตคืออะไร คือการที่จิตเมื่อมีความตั้งมั่นแล้ว สติเป็นสัมมาสติจะรวมอยู่ในนั้น
สัมมาทิฐิก็จะอยู่ในนั้น เมื่อตั้งมั่นแล้วจะไม่ลงไปเล่นในอารมณ์ คำว่าอารมณ์คืออะไร
ก็คือรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ธรรมารมณ์คือความเจตสิกนั่นเอง ความคิดเวทนากับ
สัญญา เหตุนี้สมาธิคู่กับสติตัวนี้ สมาธิตัวนี้เป็นสัมมาสมาธิไม่ใช่ฌาน โลภีย์ นี่ให้รู้จัก
เอาไว้ สมาธิตัวนี้เป็นความตั้งมั่นแห่งจิต เมื่อจิตมันตั้งมั่นเหมือนอะไรมาพัด เสามัน
มันคงแล้วมันก็ไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งใด เมื่อไม่หวั่นไหวในอารมณ์ที่มากกระทบ ก็คือไม่
หวั่นไหวต่อสิ่งที่ถูกรู้นั่นเองเข้าใจยัง อารมณ์คือรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ธรรมารมณ์
เป็นสิ่งที่ถูกรู้เท่านั้น เมื่อมีสัมมาสมาธิเกิดย่อมไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ที่ถูกรู้ เมื่อไม่
หวั่นไหวอารมณ์ที่ถูกรู้ ก็ย่อมไม่ไหลไม่ลงไปเล่นในสิ่งที่ถูกรู้ เมื่อไม่ลงไปเล่นในสิ่งที่
ถูกรู้ จึงเห็นความจริงของสิ่งที่ถูกรู้นั้นคืออะไร คือสภาวะธรรมอันหนึ่งเกิดขึ้นแล้วก็ดับ
ไป เป็นอนิจจัง ทนอยู่ไม่ได้เป็นทุกขัง เกิดตามเหตุปัจจัย เมื่อมีเหตุไม่ว่าดีโดยสมมติ
หรือไม่ดีโดยสมมติ ก็ย่อมเกิดแล้วก็ดับไปตามเหตุปัจจัย เกิดตามเหตุตามปัจจัย ดับไป
ตามเหตุตามปัจจัย นั่นคืออะไร ก็จะเห็นความจริงของสิ่งที่ถูกรู้ทั้งหมด ว่าเป็นอนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา นั่นคือยถาภูตาญาณทัตสนะ ญาณคือปัญญาคือความรู้อันถูกต้อง ทัต
สนะคือการเห็น ได้เห็นยถาภูตา ได้เห็นมหาภูตรูปทั้ง๔ ได้เห็นขันธ์๕ รูปนามนี้ ตาม
ความเป็นจริงคือเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตานั้นเอง เพราะนั่นท่านจึงบอกไว้ เมื่อสมาธิ
ถึงพร้อมยังปัญญาให้เกิดคือยถาภูตาญาณทัตสนะ ยถาภูตาญาณทัตสนะปัญญานี้เมื่อ
เกิดขึ้นแล้ว รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง เมื่อรู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง
แล้ว จึงเห็นว่าทุกอย่างไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา ป่วยการที่จะไปยินดี

ไปอินร้ายกับสิ่งเหล่านี้ ความสุขที่ได้จากสิ่งเหล่านี้ก็เป็นแค่ความสุขชั่วครั้งชั่วคราว ประเดี๋ยวประด๋าว เป็นสุขอันมีประมาณน้อย สุขที่เจอทุกข์ตามมาทีหลัง นี่ไม่ใช่สุขที่แท้จริง จึงเห็นพระนิพพานคือความไม่มีอะไรปรุงแต่งเป็นความสุขอย่างแท้จริง จึงเกิดนิพพิทา คือความจะปล่อยคว่ำแแสวงหารูปนามฉันท์๕ ไปตามอารมณ์ตนเอง จึงเกิดนิพพิทา เมื่อเกิดนิพพิทาจึงเกิดวิราคะ คือจางคลายอุปาทานในฉันท์๕ นั่นเอง เมื่อจางคลายอุปาทานในฉันท์๕ จึงเกิดวิมุตติหลุดพ้น เพราะฉะนั้นสมาธิตัวนี้เป็นสัมมาสมาธิ จึงพูดให้ฟังว่า ความเพียรต้องคู่กับสมาธิคือสัมมาสมาธินั่นเอง ถ้าเพียรตั้งมั่นจึงจะเกิดปัญญาตามมา สัมมาสติก็อยู่ในนั้น แต่ถ้าเพียรไม่คู่กับสัมมาสมาธิก็ผิดทางหรือไม่ก็ ฟุ้งซ่าน นี่ความเพียรต้องถูกทางด้วยจึงเป็นปธาน๔ นี่จึงเป็นสัมมาวายามะ ถ้าเพียรไม่ถูกทางก็ไม่ใช่สัมมาวายามะ เพราะฉะนั้นความเพียรจึงต้องคู่กับสมาธิ ความเพียรนั้นจึงคู่กับสมาธิ แต่จริงๆแล้วไม่ใช่คู่สมาธิอย่างเดียว ต้องมีปัญญาอยู่แทรกซ้อนอยู่ไปต้องมาที่สัมมาสติอยู่ สัมมาสตินั้นเขาบอกให้ทำให้มาก คือทำถ้าบอกทำให้มากสตินั้นให้เจริญให้มาก ให้เป็นสัมมาสติก็ต้องคู่กับตัวปัญญานั้นเองจึงจะเป็นสัมมาสติได้ จึงเป็นความเห็นที่ถูกต้องได้ นี่พูดเรื่องพละ๕ ให้ฟัง เหตุนั้นศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา จะเดินไปถูกทางก็ต้องอาศัยตัวปัญญา เป็นตัวนำเป็นตัวควบคุมกำกับงาน เป็นตัววินิจฉัยตลอด เพราะนั่นปัญญาคือความเห็นที่ถูกต้อง ความรู้ที่ถูกต้องจึงมีคุณมหันต์ พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ว่า สัมมาทิฐิฐีเป็นเบื้องต้นของกุศลธรรมทั้งหมด อวิชาเป็นเบื้องต้นของอกุศลธรรมทั้งหมด นี่พระองค์ตรัสเอาไว้ เพราะฉะนั้นศรัทธาตรงนี้ต้องวินิจฉัย ทำไม่ถึงเชื่อ ทำไม่ถึงไม่เชื่อ นี่ต้องวินิจฉัย ความเพียรนั้นต้องคู่กับสมาธิ สมาธิไม่ใช่สมาธิโลกีย์ อย่าเข้าใจว่าไปนั่งสงบสบายแล้วเป็นความถูกต้อง ไม่ใช่ เป็นสัมมาสมาธิก็ไม่ใช่ ทำอะไรทุกอย่างทุกอิริยาบถ ตั้งมั่นอยู่ในนั้นไม่ลงไปเล่น อาศัยสิ่งเหล่านั้นแค่ระลึกไว้ เป็นสิ่งที่ถูกรู้ของจิตเฉยๆ แล้วก็มุ่งต่อประโยชน์ตรงนั้น ทำไปปล่อยวางไปทุกขณะ ตรงปล่อยวางความเป็นตัวตนความเห็นแก่ตัวนั้น นั่นละสัมมาสมาธิเกิด เราจะฝึกสัมมาสมาธิไม่ใช่แค่นั่งหลับตา ทุกอิริยาบถฝึกสัมมาสมาธิได้ ต้องทำความเห็นตรงนี้ให้ถูกต้องก่อน ถ้าไม่ทำความเห็นตรงนี้ให้ถูกต้อง ก็จะไหลไปตามความเห็นเก่าๆนั่นเอง นั่นทำไม่ถึงว่าศรัทธาจึงต้องวินิจฉัย ถ้าเราสังเกตดูตัวเรา ง่ายๆนะ ดูเราง่ายๆนะ ถ้าทุกคนสังเกตตัวเองนะดูตัวเองนะ ง่ายๆเลย เวลาเราคิดอะไร ขึ้นมาปั๊บนี้จะเชื่อทันทีใช่ไหม ใช่ไหม เชื่อมันทันทีเลยใช่ไหม พอคิดอะไรปั๊บเชื่อ

ทันทีเลยใช่ไหม จริงไหม สังเกตไหมเวลาเราคิดอะไรขึ้นมาบ้างนี่จะเชื่อความคิดทันที
ใช่ไหม นั่นละคือความเชื่อ ใช่ไหม สังเกตไหม เพราะนั่นใครที่วินิจฉัยศรัทธาตัวนี้ ก็
จะเป็นผู้ที่มีเหตุมีผลมีปัญญา เวลาคิดอะไรขึ้นมาบ้าง เห็นอะไรขึ้นมาบ้างนี้ ตัว
สติปัญญานั้นเองมันจะวินิจฉัยทันที เมื่อวินิจฉัยจะเห็นความจริงของขั้น๕ ของสังขาร
นั่นเอง เมื่อเห็นความจริงของสังขารจะเชื่อหรือไม่เชื่อ เขาจะวินิจฉัย ไม่ใช่คนเชื่อง่าย
แล้วก็ไม่ใช่คนเชื่อยาก อยู่ที่เหตุกับผลตรงนั้น นี่จึงบอกว่าเมื่อเท่าทันความคิด เห็น
ความจริงของความคิดไม่หลงความคิด นั่นละเป็นทางสู่พระนิพพาน ทางถึงพระ
นิพพานใหม่ศรัทธาตัวนี้ นี้พูดภายในจิตแล้วนะ เพราะนั่นข้างนอกก็มาจากข้างใน
นั่นเอง ข้างนอกก็ออกมาจากข้างใน ข้างในก็ออกไปข้างนอก เข้าใจไหม ความคิด
ความเห็นก็มาจากข้างในใช่ไหม จะเชื่อจะพูดจะอะไรออกมาที่ออกจากกันบั้งคือจิต
นั่นเอง คือจากข้างใน เห็นไหม เพราะฉะนั้นคนนี้พูดอย่างนี้แสดงอย่างนี้มันก็ออกจาก
ข้างใน คนไหนหลงเชื่อง่ายมันก็ออกจากข้างใน ใช่ไหม คนไหนมีเหตุมีผลก็อยู่ออก
จากข้างใน ข้างนอกก็มาจากข้างใน แล้วข้างในก็แสดงออกไปข้างนอก มันเป็นเหตุเป็น
ผลกันอยู่ตลอด แค่นั้นนะ เพราะนั่นถ้าเราหัดวินิจฉัยตัวนี้ เขาเรียกธัมม
วิจัยสัมโพชฌงค์ การวิจัยธรรมเลือกเฟ้นแห่งธรรม เวลาคิดนึกขึ้นมาหรือเวลาประสบ
เจออะไรขึ้นมา ทำไมต้องศรัทธาทำไมถึงไม่ศรัทธา นี่การเลือกเท่ากับหัดเลือกเฟ้นพิ
พิจารณาธรรมนั่นเอง นั่นคือตัวปัญญา ธัมมวิจัยสัมโพชฌงค์นั่นเอง บุคคลนั้นได้
หลักธรรมคืออะไร ก็คือได้หลักสติ ได้หลักสมาธิ ได้หลักปัญญานั้นเอง เขาอยู่ด้วย
ความรู้ความเห็นที่ถูกต้อง ได้วินิจฉัยทุกอย่างตามความเป็นจริง เขาจึงอยู่ด้วยปัญญา
นั่นเอง อยู่ด้วยปัญญานั้นเอง ไม่ได้อยู่ด้วยโมหะ อะไรผ่านเข้ามาที่วินิจฉัย หาเหตุหา
ผลนั่นเอง เรียกว่าธัมมวิจัยสัมโพชฌงค์องค์แห่งการตรัสรู้นั่นเอง เมื่อเห็นแจ้งถึง
อุเบกขาสัมโพชฌงค์ เขาก็วางเฉยอะไรขึ้นมาที่วางเฉย ไม่ลงไปเล่นเพราะเห็นแจ้งความ
จริงมันแล้ว ไม่ว่าจะภายนอกภายในอะไรจะดีขนาดไหน เขาเห็นแจ้งมันแล้วเขาก็ไม่หลง
ตามมัน ความไม่หลงตามมันนั่นละคือหมดอวิชชา เข้าใจยัง เพราะนั่นศรัทธาต้อง
วินิจฉัยให้ดี นั่นเราจึงพูดให้ฟัง ที่พูดกันออกมาเรื่อยๆเรื่องนั้นเรื่องนี้ พูดด้วยอะไร พูด
ด้วยอะไรคิดด้วยอะไร แล้วเมื่อไหร่จะเห็นมัน ไอ้สิ่งที่มันแปลกปลอมอยู่ภายในเหมือน
น้ำขุ่น เคยเห็นไหมเขาจะทำน้ำให้สะอาดได้อย่างไร น้ำขุ่นเขาจะทำน้ำให้สะอาดได้
อย่างไร เขาต้องไปกรองใช่ไหม กรองแล้วยังไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์นะ เขาไปกลั่น นี่จะ

ร้อยเปอร์เซ็นต์คือน้ำกลั่น ฉันทันนั้น ตะกอนหรือสิ่งสกปรกภายในใจก็ต้องกลั่นออกมา อะไรจะไปกลั่นน้ำใจคนให้สะอาดได้ ก็ตัวปัญญานั้นเอง การวินิจฉัยเหตุผลนั้นเอง ทั้งเรื่องภายนอกทั้งเรื่องภายในตัวเอง วินิจฉัยกาย วินิจฉัยเวทนา วินิจฉัยสัญญา วินิจฉัยสังขาร วินิจฉัยตัววิญญาณความรู้นั้น ว่าความรู้นั้นเป็นไปเพื่อความถูกต้อง เป็นไปเพื่อประโยชน์หรือเป็นไปเพื่อโทษ ตัวปัญญานั้นจะต้องวินิจฉัยหมด จึงจะกลั่นตัวที่แอบแฝงอยู่ในนั้นออกมาได้ สติปัญญานั้นเอง เมื่อกลั่นออกไปน้ำนั้นจึงใส จึงบริสุทธิ์เข้าใจยังละ นี้ละพระพุทธเจ้าจึงบอกไว้ว่า จะบริสุทธิ์ได้เพราะปัญญา ต้องค้นเข้าไปในกายใจเรา อะไรคือตัวแอบแฝงอยู่ในนั้น อะไรคือยาดำ อะไรคือสิ่งสกปรกที่เจือปนอยู่ในน้ำใจตรงนั้น ต้องค้นเข้าไปค้นเข้าไป ธรรมชาติหนึ่งมันจะคิดตัวเองออกมา ประงแต่งออกมาตลอด อะไรคือเหตุให้มันประงแต่ง ขึ้นนี้ยังไม่ได้เลย พอมันประงแต่งปั๊บเชื่อเลย ฉันทันคิดอย่างนี้ฉันทันเป็นอย่างนี้ฉันทันเป็นอย่างนั้น เชื่อเลย คำว่าเชื่อเลยก็หมดทางที่จะเถียงยาที่จะกลั่นน้ำออกมาแล้ว มันคิดตัวออกมาประงแต่งออกมา สติปัญญาต้องวินิจฉัยเหตุผลตรงนั้นทันที เมื่อเข้าใจเรื่องราวที่มันประงแต่ง เข้าใจถึงตัวที่มันซ่อนเร้นอยู่ภายในนั้นอีก มันก็จะเห็นความจริงของสิ่งนั้นแล้วก็วางไป วางไป วางไป มันจะกลั่นน้ำนั้นให้บริสุทธิ์ออกมาเรื่อยๆ นั่นละบริสุทธิ์ด้วยปัญญา เพราะนั้นจึงบอกว่าศรัทธาเนี่ย ทำไมต้องศรัทธา ทำไมถึงไม่ศรัทธา จึงไม่ใช่เรื่องเล็กๆ เป็นเรื่องที่ต้องใช้สติปัญญาวินิจฉัย นิสสัยที่เคยวินิจฉัย นิสสัยที่อยู่บนหลักธรรมคือความถูกต้องตามเหตุตามผล มีเหตุมีผลตรงนั้น จะไม่นิ่งนอนใจที่จะวินิจฉัยตัวรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ โดยเฉพาะตัวสังขารตัวคิดนึก ตัวตณหานั่นเอง เขาจะต้องหมุ่นเข้าไปวินิจฉัยตัวคิดนึกอยู่ตลอดเวลา ว่ามันคิดออกมาอย่างนี้ถูกต้องไหม คิดมาอย่างนี้เป็นอย่างไร อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้มันคิดอย่างนี้ นี้เขาจะต้องวินิจฉัยลงไป คิดอย่างนี้แล้วผลจะเป็นอย่างไร ตามมันไปแล้วจะเกิดอะไรขึ้น เขาต้องวินิจฉัยหาเหตุหาผลอยู่ตลอดเวลา เมื่อเห็นความจริงตรงนี้แล้ว สติปัญญานั้นเองความจริงตรงนั้นเอง มันจะปล่อยวางความเชื่อที่ไม่ถูกต้องนี้ต่างหาก จึงยังแต่ประโยชน์ไม่ยังโทษ เพราะความไม่ถูกต้องเป็นโทษ ความถูกต้องเป็นคุณเป็นประโยชน์ เพราะฉะนั้นเรื่องของศรัทธา เรื่องของกาลามสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้สอนเรา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของผู้ทรงปัญญา ไม่ใช่ศาสนาของผู้ด้อยปัญญา เหตุนั้นเราต้องวินิจฉัยตัวนี้ก่อน ถ้าวินิจฉัยเข้าใจแล้ว เมื่อเข้าใจนอกก็เข้าใจใน เมื่อมันอะไรขึ้นมาก็ต้องวินิจฉัยมัน การวินิจฉัย

ความรู้สึกคิดนี้ก็อยู่ตลอดเวลา เท่ากับถอยตัวออกมาจากสิ่งที่ถูกรู้ เมื่อวินิจฉัยมันอยู่เรื่อยๆ เท่ากับวินิจฉัยขั้น๕อยู่เรื่อยๆ เท่ากับหัดกลั่นน้ำสกปรกให้เป็นน้ำใส สติปัญญาตรงนั้นที่ฝึกฝนอบรมจนเป็นนิสัยจนเป็นอัตโนมัติ ครูบาอาจารย์ท่านเรียกมหาสติมหาปัญญา เขาจะไม่นั่งนอนใจต่อสิ่งต่างๆที่มาสัมผัสสัมพันธ์ในจิตใจของเขา เขาจะตามวินิจฉัยทั้งเรื่องภายในทั้งเรื่องภายนอก งานการต่างๆเขาจะวินิจฉัยอยู่ตลอดเวลา ทำงานของเขาอยู่ตลอดเวลา จนกว่างานนั้นจะเสร็จ เมื่อเสร็จเขาก็เลิกทำในเรื่องนั้น เหมือนก่อสร้างศาลาตรงนี้เสร็จก็เลิกทำ ก็ไปทำจุดใหม่ ฉันทัดนั้นนั่น เพราะฉะนั้นใครได้ยินได้ฟังไปแล้วให้เอาไปขบคิดพิจารณา กลั่นน้ำออกมา ถ้าใครไม่รู้จักวินิจฉัยยังไม่ตื่นตัวยังไม่ตื่น สติปัญญายังไม่ตื่น ขอให้ตื่นชะ ให้พินิจพิจารณาชะ อย่างองข้ามสารคุณของตนเอง อย่าคบคนชั่วเป็นมิตร ให้คบบัณฑิตเป็นมิตร คนชั่วคือโมหะอวิชชาในใจเรา บัณฑิตคือสติปัญญาในใจเรา เหตุฉะนั้นการเห็นสมณะเป็นมงคล เมื่อใดสมณะที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ปรากฏในใจของเรา เป็นมงคลอันสูงสุด สมณะนั้นจะเกิดได้ ย่อมต้องอาศัยความเพียรที่ถูกต้อง ศรัทธาที่ถูกต้อง สติที่ถูกต้อง สมาธิที่ถูกต้อง ปัญญาที่ถูกต้อง จึงจะเกิดได้ สมณะนั้นอาศัยผละ๕นี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยที่จะเกิดขึ้น ถ้าเราต้องการชื่นชมสมณะที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง ทำความเห็นให้ถูกต้องตรง วิจัยกายใจตามความเป็นจริงของเขา แล้ววันหนึ่งเราก็จะได้เห็นสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น การแสดงมาก็ขอยุติแต่เพียงแค่นี้ ยะถา วาริวะหาฯ.